

Alsemambrosia

Hoe een signaleringsnetwerk nieuwe vestigingen moet voorkomen

Alsemambrosia (*Ambrosia artemisiifolia*) wint gestaag terrein in Nederland en brengt brede problemen met zich mee die volksgezondheid, landbouw en biodiversiteit aangaan. Deze uit Noord-Amerika afkomstige plant heeft zich wereldwijd verspreid. Ze heeft een voorkeur voor verstoorde zandbodems en komt in Nederland voor rond steden, op rivieroeveren en in akkers. Aanvankelijk sloeg ze in Nederland alleen kortstondig op uit besmet zaaizaad en vogelvoer, maar inmiddels handhaaft ze zich ook op eigen kracht. Vooral in natuurakkers zien we de afgelopen jaren een uitbreiding van populaties. Ondanks de groeiende verspreiding en problematiek zien we wel positief resultaat van beleid, snelle signalering en verwijdering.

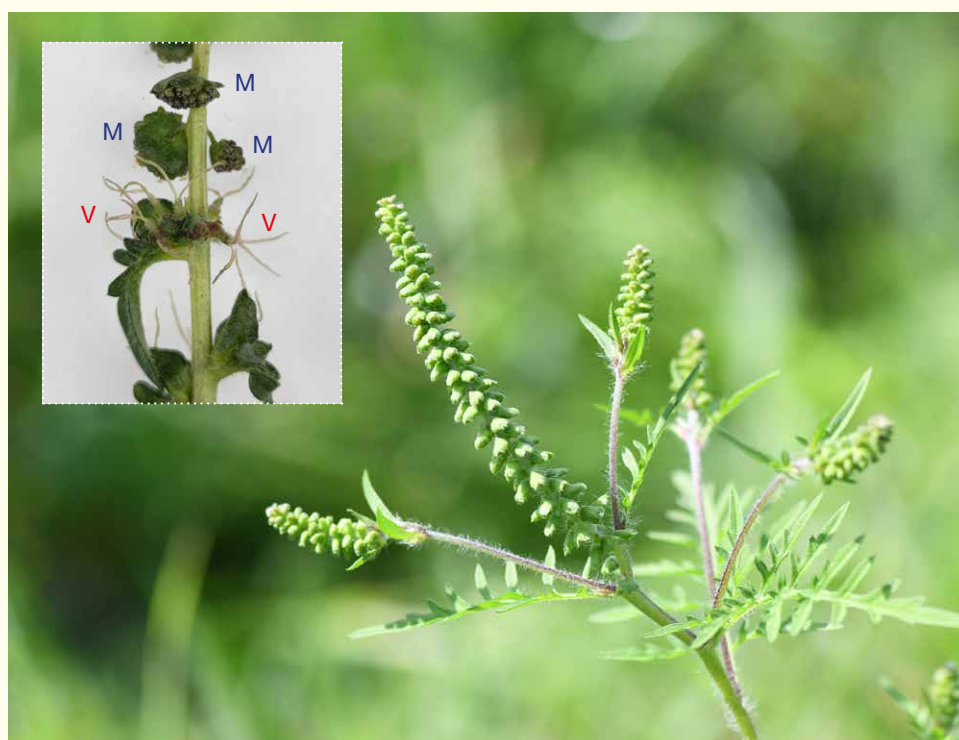
Angelo Moerland (FLORON)

Herkenning

Alsemambrosia is een eenjarige plant die tot een meter hoog wordt. De steel is flink behaard. De bladeren zijn gesteeld, en meestal tegenoverstaand en dubbel geveerd. Op een afstand lijkt de plant soms wel een beetje op Bijvoet (*Artemisia vulgaris*), Boerenwormkruid (*Tanacetum vulgare*) of een Ganzenvoet (*Chenopodium spec.*). De bloeiwijze verradt dat de plant behoort tot de Composietenfamilie, al is ze daarin met haar eenslachtige bloemen vrij uniek. Op lange aarvormige trossen groeien de mannelijke bloemen in neerbuigende groen-gele hoofdjes. De vrouwelijke bloemen worden pas later in het bloeiseizoen zichtbaar in de bladoksels onderin de bloeiwijze.

Verspreidingstrends

De soort komt oorspronkelijk uit Noord-Amerika en is in Europa en Azië sterk invasief. Ze is vaak geïntroduceerd als verontreiniging in zaaizaad en vogelvoer. Grote populaties zorgen al langer voor problemen in o.a. Italië, Hongarije, Oekraïne en de Balkanlanden. Meer recent zijn problematische populaties in Frankrijk en Duitsland waargenomen, en met enige vertraging dient de problematiek zich nu ook aan in Nederland. Aanvankelijk bleven de Ambrosia-

Bloeiwijze van Alsemambrosia. Insert: mannelijke bloemhoofdjes (M) ontwikkelen zich voordat de vrouwelijke bloemen (V) onderaan de bloeiaar uit de bladoksels pieken. Foto's: Angelo Moerland.

opstanden vrij beperkt rond het inzaaigebied, zoals een bloemenrijke akkerrand of naast een kippenhok. Onderhand zijn deze populaties (vermoedelijk) door menselijk handelen verder verspreid en tevens wordt ons land door klimaatverandering in toenemende mate geschikt.¹ Ondanks dat Alsemambrosia in het hele land opslaat, liggen de grote haarden rond steden, rivieren, duinen en akkers op de hogere zandgronden.

Hooikoortsplant en akkeronkruid

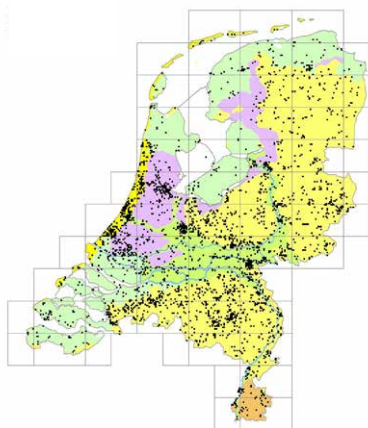
Alsemambrosia heeft al langer een 'onzichtbare impact' op Nederland; de pollen van deze laatbloeiër (augustus-oktober) kunnen ons hooikoortsseizoen met wel 2 maanden verlengen.² Naast de effecten op de volksgezondheid moeten ook boeren steeds vaker de strijd aangaan met dit akkeronkruid. Een breed aantal gewassen wordt in Europa aangetast, waaronder soja, granen, maïs en aardappel. Vanaf

Dominant aanwezige Alsemambrosia in natuurakker bij het Bergherbos. De foto toont zowel bloeiende individuen die dominant boven de tarwe uitgroeien als hergroei in het stoppelveld. Overige akkerflora is hier bijna geheel afwezig. Foto: Angelo Moerland.

A: Verspreiding van Alsemambrosia in Nederland t/m 2026; B: Verspreiding van grote populaties in akkers (FLORON abundantieklassen C-G). Figuur A: NDFF Verspreidingsatlas en B: Nick van Doormaal, NDFF.⁴

A

B

2006 worden er grotere populaties in akkers gemeld, waarbij ze vooral op natuurakkers soms vlakdekend aanwezig is. Dit heeft een gereduceerde oogst als gevolg, maar een impact op de natuurdoelstellingen wordt ook verwacht! Ondanks de enorme akkeroppervlakten die Ambrosia al tientallen jaren in Centraal- en Oost-Europa inneemt, is daar nog niet onderzocht of de inheemse flora en fauna hierdoor bedreigt wordt. In Nederland is gevonden dat zeer dichte Ambrosiapopulaties ruimte ontnemen van beschermde akkerplanten, zoals Akkerandooier (*Stachys arvensis*), Akkerleuwbek (*Misopates orontium*) en Valse kamille (*Anthemis arvensis*).³

Vroege signalering en verwijdering

Bestrijding van Ambrosia is door de productie van veel en langdurig

kiemkrachtig zaad een intensieve en langdurige onderneming. Bij uitstek geldt hier dus: voorkomen is beter dan genezen. De invoer is al grotendeels ingeperkt door een wettelijk verbod op verkoop van met Ambrosiazaad verontreinigd vogelvoer en zaaimengsels. Incidentele inzaai van verontreinigde zaadmengsels en verplaatsing van met zaad besmette grond vindt nog wel plaats. Bij nieuwe vondsten van grote populaties komt de NVWA in actie om de herkomst van de zaaimengsels te controleren. Door middel van de Ambrosiacampagne van de NVWA hebben FLORON en andere organisaties zich ingezet om de herkenbaarheid en invoering van waarnemingen te vergroten. Daarnaast informeert FLORON terreinbeheerders al enkele jaren over nieuwe waarnemingen, met de oproep om de exoot snel te

verwijderen. In 36-54% van de gevallen geeft de beheerder aan dat de planten verwijderd zijn, waardoor een deel van de vestigingen kan worden voorkomen.⁴

Populatieomvang onbekend

Veel populaties van Ambrosia in of nabij akkers zijn al lange tijd bekend in de NDFF, maar vaak wordt deze alleen maar ingevoerd als 'aanwezig' of met aantal '1'. De feitelijke populatieomvang kan dan al uitgegroeid zijn tot duizenden of honderdduizenden planten, waarmee de kans op een effectieve bestrijding zeer klein is geworden. Ook in de communicatie met de terreinbeheerder is een goede beschrijving van de populatie van belang. We roepen daarom ook op om bij waarnemingen van dergelijke invasieve exoten een realistische schatting van de populatieomvang in te voeren.

Bronnen

1. Van Vliet, A.J.H., S. Mulder, R.L. Terhürne, W.A. Bron. 2009. Toekomstschets Ambrosia, Leerstoelgroep Milieusysteemanalyse. Wageningen Universiteit. Wageningen. P. 38.
2. pollennieuws.nl/pollenkalender/alsemambrosia/
3. Moerland, A., N. van Doormaal & B. Odé. 2026. Vestiging van Ambrosia in natuurakkers. FLORON-rapport 2025. FLORON. Nijmegen.
4. Doormaal, N. van, A. Moerland & B. Odé. 2026. Ambrosiacampagne 2025, FLORON-rapport 2025.137. FLORON. Nijmegen.